

OKUL PSİKOLOJİK DANIŞMANLARININ TÜKENMİŞLİK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ (BURSA-YILDIRIM REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ ÖRNEĞİ)¹

Biol ALVER

*Doç. Dr., Kırıkkale Üniversitesi, birolalver@hotmail.com
ORCID Numarası: 0000-0001-9654-0965*

Asiye DURSUN

*Uzm. Psikolojik Danışman, Nuribiye Gülerce Mes. ve Tek. Anadolu Lisesi ,
asiyedursun26@hotmail.com
ORCID: 0000-0002-4033-0034*

Ömer ZENGİN

*Uzm. Psikolojik Danışman, Bursa Yıldırım R.A.M., zengin020187@hotmail.com
ORCID: 0000-0002-1329-7080*

Fatma AYDINLI

*Uzm. Psikolojik Danışman, Bursa Yıldırım R.A.M., zengin020187@hotmail.com
ORCID: 0000-0001-8519-2934*

Received: 23.10.2018

Accepted: 24.12.2018

ÖZ

Bu çalışmada, Bursa ili Yıldırım, Gürsu ve Kestel ilçelerinde görev yapan okul psikolojik danışmanlarının yaşadığı tükenmişlik düzeylerini saptamak, bazı değişkenler ile tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkiyi tespit etmek ve bu noktadan hareketle, tükenme sorununun kaynağını belirleyerek soruna çözüm önerileri getirmek amaçlanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak 22 maddeli, 3 boyutlu Maslach Tükenmişlik Envanteri (İnce & Şahin, 2015) kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin analizinde lisanslı SPSS 21 paket programı kullanılmıştır. Verilerin analizinde t testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda Okul Psikolojik Danışmanlarının tükenmişlik düzeylerinin; mesleği yaptıkları yıla göre, cinsiyetlerine, mezun oldukları lisans programına, çalıştıkları kurumdaki öğrenci sayılarına, mesleği seçerken istekli olmalarına, rehberlik servisinin fiziki donanımına, medeni durumlarına ve mesleği seçme sebeplerine göre farklılaşma bulunamamıştır. Bunun yanında; çalıştıkları kuruma göre (Rehberlik ve Araştırma Merkezi, ilkökul, ortaokul, lise) duygusal tükenmişlik ve kişisel başarı alt boyutlarında anlamlı, duyarsızlaşma boyutunda anlamsız; takdir görme durumuna göre; duygusal tükenmişlik alt boyutunda anlamlı, duyarsızlaşma ve kişisel başarı alt boyutlarında anlamsız; aldıkları ücrete göre; duyarsızlaşma alt boyutunda anlamlı, kişisel başarı ve duygusal tükenmişlik alt boyutlarında anlamsız; görevlendirmelerinin olması durumunda ise; kişisel başarı alt boyutunda anlamlı, duyarsızlaşma ve duygusal tükenmişlik alt boyutlarında anlamsız bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Tükenmişlik, okul psikolojik danışmanı.

¹ Bu çalışma, 18-21 Nisan 2018 tarihlerinde Side/ANTALYA'da düzenlenen Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Kongresi (ICOESS)'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

**INVESTIGATION OF THE BREEDING LEVELS OF SCHOOL PSYCHOLOGICAL CONSULTANTS
(BURSA-YILDIRIM GUIDANCE AND RESEARCH CENTER)**

ABSTRACT

In this study, it is aimed to determine the burnout levels of school counselors working in Yıldırım, Gürsu and Kestel districts of Bursa province, to determine the relationship between some variables and burnout levels and from this point on, it is aimed to find solutions to the problem by determining the source of exhaustion problem. In the study, a 3-item Maslach Burnout Inventory (İnce & Şahin, 2015) was used. In the analysis of the data obtained in the study, the licensed SPSS 21 package program was used. In the analysis of the data, t-test and one-way ANOVA were used. As a result of the research, the burnout levels of the School Counselors; profession according to their year, gender, graduated from the undergraduate program, the number of students in the institution they work, the willingness to select the profession, the physical equipment of the guidance service, marital status and reasons for choosing the profession could not be found. Besides; According to the institution they work for (Guidance and Research Center, primary school, secondary school, high school) emotional exhaustion and personal success in the dimension of meaningful, desensitization in the dimension is meaningless; according to the state of appreciation; meaningful, depersonalization and personal accomplishment in the sub-dimension of emotional burnout; according to the charges; meaningful, personal success and emotional exhaustion in the subdimension of desensitization were meaningless in the sub-dimensions; in the case of assignments; meaningful, depersonalization and emotional exhaustion were found meaningless in the sub-dimension of personal achievement.

Keywords: Burnout, school counselor.

GİRİŞ

Mesleki tükenmişlik, ilk kez 1970 li yılların ortalarında, sosyal hizmet uzmanlığı gibi hizmet üreten mesleklere has bir sendromu ifade eden bir kavram olarak kullanılmaya başlanmıştır (Cherniss, 1980). İlk kez Freudenberger (1974 ve 1975) tarafından ortaya konan tükenmişlik kavramı, daha sonra Maslach ve Jackson (1981,1982 ve 1986) tarafından tanımlanmıştır. Maslach ve Jackson (1986) tükenmişlik kavramının İşe vuruk tanımını yaparken duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı eksikliğine ilişkin duyguları sınıflandırdıkları üç ayrı kategori ortaya koymuşlardır” (Ergin, 1992).

Kaçmaz (2005), tükenmişlik kavramını, meslekten kişilerin mesleğin özgün anlamı ve amacından kopması ve hizmet götürdüğü insanlarla artık ilgilenmiyor oluşu veya aşırı stres ve doyumsuzluğa tepki olarak kişinin kendisini psikolojik olarak işinden geri çekmesi olarak tanımlamaktadır. Barutçu ve Serinkan (2008) ise tükenmeyi; kişisel kaynakların sona dayandığı, günlük olaylar karşısında sürekli bir umutsuzluk ve olumsuz düşüncenin yer aldığı, yaşam enerjisinin tükenmiş şekli olarak tanımlamışlardır. Ne yapılırsa yapılsın, ne denli çalışırsa çalışılsın; mevcut durumda bir değişiklik, farklılık yaratılamayacağı duygusunun sonucunda ortaya çıkan bir teslimiyet duygusu olarak ifade etmişlerdir.

Tükenmişlik alt boyutları ise; Duygusal Tükenme; Sucuoğlu ve Kuloğlu (1996), tükenmenin ilk olarak duygusal tükenmeyle başladığını ve daha sonra diğer boyutların hissedildiğini ifade etmektedirler. Kaçmaz (2005) da, duygusal tükenmenin tükenmişliğin en önemli belirleyicisi olduğunu belirtmiştir. Duyarsızlaşma; Maslach ve Jackson (1981) duyarsızlaşmayı; kişinin hizmet verdiklerine karşı, onların kendilerine özgü birer varlık olduklarını dikkate almaksızın duygudan yoksun şekilde davranması olarak tanımlamıştır. Duyarsızlaşma içerisinde bulunan kişiler, hizmet verdikleri kişilere, karşılarında insan değil de nesne varmış gibi davranmaktadırlar (Kurçer, 2005). Kişisel başarısızlık hissi; Kişinin kendini olumsuz değerlendirmesi ve kişisel başarı noksanlığı olarak tanımlanabilir (Maslach & Jackson, 1981). Kişisel başarısızlık hissi; depresyon, düşük moral, kişiler arası ilişkilerde geri çekilme, üretkenliğin azalması, baskılar ile baş edebilmede yetersizlik, başarısızlık duygusu, kişinin kendisine ve kişisel başarısına ilişkin olumsuz tutumlarla karakterizedir (Özipek, 2006).

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı; Tükenmişlik, insanlarla yüz yüze ilişki içinde olan meslek çalışanlarında oldukça sık rastlanan bir durum olduğundan dolayı, Ruh sağlığı alanında çalışan kişiler tükenmişliğe en yatkın risk gruplarından biridir. Biz de araştırmamızda bu alanda çalışan Okul Psikolojik Danışmanlarını farklı değişkenlere göre tükenmişlik düzeyleri noktasında inceleyebilmeyi hedefledik.

Araştırmanın sonucunda Okul Psikolojik Danışmanların tükenmişlik düzeylerinin; cinsiyetlerine göre, medeni durumlarına göre, mesleği yaptıkları yıla göre, mezun oldukları lisans programına göre, çalıştıkları kuruma göre

(ram, ilkokul, ortaokul, lise), mesleği seçerken istekli olmalarına göre, mesleği seçme sebeplerine göre, çalıştıkları kurumdaki öğrenci sayılarına göre, rehberlik servisinin fiziki donanımına göre, takdir görme durumuna göre aldıkları ücretin yeterliğine göre, görevlendirmelerinin olması durumlarına göre tükenmişlik alt boyutlarında ilişki olup olmadığı analiz edilmiştir. Bu araştırmanın amacı, sınıf öğretmenlerinin görüşlerine dayalı olarak ilkokul öğrencilerinin psikososyal ihtiyaçlarını çeşitli değişkenler ile birlikte incelemektir.

Sınırlılıklar

Araştırma, 2017-2018 eğitim öğretim yılında Bursa ili, Yıldırım, Gürsu ve Kestel ilçesinde görev yapan okul psikolojik danışmanları ile sınırlıdır. Araştırma kullanılan ölçeklerin ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır. Tükenmişlik ölçeği alt boyutlarını oluşturan, duyarsızlaşma, duygusal tükenme ve kişisel başarısızlık ile sınırlıdır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırma genel tarama modellerinden, ilişkisel tarama türünde bir araştırmadır. İlişkisel tarama modeli ise araştırmacıların iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişki düzeyini ölçmek amacıyla kullandığı modeldir (Cresswell, 2014).

Çalışma Grubu

2017-2018 eğitim öğretim yılında Bursa ili Yıldırım Rehberlik Araştırma Merkezi (RAM) ve sorumluluk bölgesinde yer alan; Yıldırım, Gürsu ve Kestel ilçelerinde çalışmakta olan ve araştırmaya katılmak için gönüllü olan rehber öğretmenler oluşturmaktadır. Çalışma grubunda, ilkokul, ortaokul, lise ve rehberlik ve araştırma merkezinde çalışan 78 rehber öğretmen bulunmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Maslach Tükenmişlik Envanteri (MTE): Toplam 22 maddeden oluşan ölçek (MTE) tükenmişliği üç alt boyutta değerlendirmektedir. Birinci alt boyut olan “duygusal tükenme” boyutunda 9 madde, ikinci alt boyut olan “duyarsızlaşma” boyutunda 5 madde ve üçüncü alt boyut olan “kişisel başarı” boyutunda ise 8 madde yer almaktadır. Maddeler 0 = hiçbir zaman ve 6 = her gün olmak üzere yedili derecelendirme ile yanıtlanmaktadır. Özgün formu 7’li Likert tipinde 22 maddeden ve 3 boyuttan (duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı) oluşan envanterin Türkçe formunun uygulandığı çalışma grubunda yapılan geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları envanterin özgün yapısının korunduğunu göstermektedir. Her bir alt boyut için ayrı ayrı hesaplanan Cronbach Alpha katsayısı duygusal tükenme boyutu için 0.88, duyarsızlaşma boyutu için 0.78, kişisel başarı boyutu için 0.74 olarak bulunmuştur. Madde-toplam korelasyonları dikkate alındığında envanterde yer alan maddelerin iyi bir ayırt ediciliğe sahip olduğu anlaşılmaktadır. Yapı geçerliği için uygulanan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen AGFI, GFI, RMSEA, CFI ve NFI gibi uyum indeksleri doğrulamak için kurulan modelin kabul edilebilir

uyum düzeyine sahip olduğunu göstermektedir (İnce & Şahin, 2015). Puanın yüksek çıkması, tükenmişliğin yüksek olduğu anlamına gelmektedir.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacı tarafından araştırma grubuna ait bazı değişkenleri öğrenmek için hazırlanan formdur. Formda yer alan değişkenler şunlardır; cinsiyet, medeni durum, mesleği yaptıkları yıl, mezun oldukları lisans programı, çalıştıkları kurum (ilkokul, ortaokul, lise, RAM), mesleği seçerken istekli olma, mesleği seçme sebepleri, çalıştıkları kurumdaki öğrenci sayısı, rehberlik servisinin fiziki donanımı, takdir görme durumu, aldıkları ücretin yeterlilik durumu, görevlendirme durumu.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Veriler araştırmacılar tarafından gönüllülük esasına bağlı kalınarak toplanmıştır. Ölçme araçları ortalama 8-10 dakika arasında doldurulmuştur.

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde SPSS 21 paket programı kullanılmıştır. Araştırmada, temel betimsel istatistikler (frekans, ortalama, standart sapma, min.-max. değerler, anlamlılık düzeyi vb), Demografik değişkenlerle tükenmişlik arasındaki ilişkiyi bulmak için t-testi ve tek yönlü varyans analizi hesaplanmıştır. Sonuçlar $p < .05$ düzeyinde test edilmiştir.

BULGULAR

Okul Psikolojik Danışmanlarının Cinsiyetlerine Göre Tükenmişlik Düzeyleri İle İlgili Bulgular

Tablo 1. Okul Psikolojik Danışmanlarının Cinsiyetlerine Göre Tükenmişlik Düzeylerinin Karşılaştırılması

	Cinsiyet	N	\bar{X}	S	SD	$p < .05$	t
Duygusal tükenme	Kadın	60	20,7500	11,00173	1,42032	,264	,943
	Erkek	18	17,8333	13,12048	3,09253		
Kişisel başarısızlık	Kadın	60	36,9500	6,87029	,88695	,185	1,075
	Erkek	18	34,8333	8,71948	2,05520		
Duyarsızlaşma	Kadın	60	4,4167	5,26997	,68035	,660	,060
	Erkek	18	4,3333	4,78969	1,12894		

Tablo incelendiğinde; okul psikolojik danışmanlarının 60'ının kadın, 18'inin erkek olduğu ve cinsiyete göre 3 alt boyutta da tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır.

Okul Psikolojik Danışmanlarının Medeni Durumlarına Göre Tükenmişlik Düzeyleri İle İlgili Bulgular**Tablo 2.** Okul Psikolojik Danışmanlarının Medeni Durumlarına Göre Tükenmişlik Düzeylerinin Karşılaştırılması

	Cinsiyet	N	\bar{X}	S	SD	p<.05	t
Duygusal tükenme	Evli	30	20,1333	9,39087	1,71453	,085	,034
	Bekar	48	20,0417	12,73955	1,83880		,036
Kişisel başarısızlık	Evli	30	37,6667	6,29358	1,14905	,105	1,150
	Bekar	48	35,7083	7,88200	1,13767		1,211
Duyarsızlaşma	Evli	30	4,3000	4,60247	,84029	,648	-,132
	Bekar	48	4,4583	5,48483	,79167		-,137

Tablo incelendiğinde; okul psikolojik danışmanlarının 30'unun evli 48'inin bekar olduğu ve medeni durumlarına göre duygusal tükenme, kişisel başarısızlık ve duyarsızlaşma alt boyutlarında tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır.

Okul Psikolojik Danışmanlarının Mesleği Yaptıkları Yıla Göre Tükenmişlik Düzeyleri İle İlgili Bulgular**Tablo 3.** Okul Psikolojik Danışmanlarının Mesleği Yaptıkları Yıla Göre Tükenmişlik Düzeylerinin Karşılaştırılması

	Yıl	\bar{X}	%	p<.05
Duygusal tükenme	1-3	23	29,5	.79
	4-6	14	17,9	
	7-9	11	14,1	
	10-12	13	16,7	
	13-15	5	6,4	
	16+	12	15,4	
Kişisel başarısızlık	1-3	21	28,7	.71
	4-6	15	17,5	
	7-9	12	15,3	
	10-12	11	14,8	
	13-15	4	8,4	
	16+	15	14,9	
Duyarsızlaşma	1-3	18	21,5	.36
	4-6	20	22,3	
	7-9	14	12,1	
	10-12	9	14,8	
	13-15	3	7,5	
	16+	7	13,4	

Tablo incelendiğinde; okul psikolojik danışmanlarının mesleği yaptıkları yıla göre 3 alt boyutta da tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Okul Psikolojik Danışmanlarının Mezun Oldukları Lisans Programına Göre Tükenmişlik Düzeyleri İle İlgili Bulgular

Tablo 4. Okul Psikolojik Danışmanlarının Mezun Oldukları Lisans Programına Göre Tükenmişlik Düzeylerinin Karşılaştırılması.

	Lisans	N	\bar{X}	%	P<.05
Duygusal tükenme	PDR	66	15	84,6	,85
	Psikoloji	5	9	6,4	
	Alandışı	7	12	9,0	
Kişisel başarısızlık	PDR	66	25	84,6	,54
	Psikoloji	5	13	6,4	
	Alandışı	7	11	9,0	
Duyarsızlaşma	PDR	66	25	84,6	,47
	Psikoloji	5	13	6,4	
	Alandışı	7	11	9,0	

Tablo incelendiğinde mezun oldukları lisans programına göre tükenmişlik düzeyleri arasında 3 alt boyutta da anlamlı farklılaşma bulunamamıştır.

Okul Psikolojik Danışmanlarının Çalıştıkları Kuruma Göre Tükenmişlik Düzeyleri İle İlgili Bulgular

Tablo 5. Okul Psikolojik Danışmanlarının Çalıştıkları Kuruma Göre Tükenmişlik Düzeylerinin Karşılaştırılması

	Lisans	N	\bar{X}	%	p<.05
Duygusal tükenme	İlkokul	26	17,25	33,3	,001
	Ortaokul	33	18,85	42,3	
	Lise	12	9,47	15,4	
	RAM	7	11,66	9,0	
Kişisel başarısızlık	İlkokul	26	19,52	33,3	,003
	Ortaokul	33	18,53	42,3	
	Lise	12	10,72	15,4	
	RAM	7	12,96	9,0	
Duyarsızlaşma	İlkokul	26	17,25	33,3	,072
	Ortaokul	33	18,85	42,3	
	Lise	12	9,47	15,4	
	RAM	7	11,66	9,0	

Tablo incelendiğinde çalıştıkları kuruma göre (İlkokul, ortaokul, lise, ram) duygusal tükenmişlik ve kişisel başarı alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunurken, duyarsızlaşma boyutunda anlamlı farklılık bulunamamıştır. Çalıştıkları kuruma göre (İlkokul, ortaokul, lise, ram) ortaokul ve lise çalışanlarının RAM çalışanlarına göre

duygusal tükenme boyutunda yüksek bulunmuştur. Kişisel başarı alt boyutunda ise ortaokul çalışanlarının lise çalışanlarına göre kendilerini daha başarısız bulduğu anlaşılmaktadır.

Okul Psikolojik Danışmanlarının Mesleği Seçerken İstekli Olmalarına Göre Tükenmişlik Düzeyleri İle İlgili Bulgular

Tablo 6. Okul Psikolojik Danışmanlarının Mesleği Seçerken İstekli Olmalarına Göre Tükenmişlik Düzeylerinin Karşılaştırılması.

	İstek	N	\bar{X}	S	SD	p<.05	t
Duygusal tükenme	Evet	71	19,0282	10,99347	1,30468	,249	,913
	Hayır	7	30,7143	11,94033	4,51302		
Kişisel başarısızlık	Evet	71	36,7746	7,35274	,87261	,318	-,732
	Hayır	7	33,2857	6,79986	2,57011		
Duyarsızlaşma	Evet	71	4,1268	5,14068	,61009	,097	,652
	Hayır	7	7,1429	4,48808	1,69633		

Tablo incelendiğinde mesleği seçerken istekli olma durumuna göre; tükenmişlik düzeyleri arasında 3 alt boyutta da anlamlı farklılık bulunamamıştır.

Okul Psikolojik Danışmanlarının Mesleği Seçme Sebeplerine Göre Tükenmişlik Düzeyleri İle İlgili Bulgular

Tablo 7. Okul Psikolojik Danışmanlarının Mesleği Seçme Sebeplerine Göre Tükenmişlik Düzeylerinin Karşılaştırılması

	Sebeup	N	\bar{X}	%	p<.05
Duygusal tükenme	Ücret	1	2	1,3	,87
	Yetenek	45	35	57,7	
	Atama	8	3	10,3	
	Statü	9	7	11,5	
	Sosyal etki	8	6	10,2	
	Puan	7	4	9,0	
Kişisel başarısızlık	Ücret	1	1	1,3	1,01
	Yetenek	45	37	57,7	
	Atama	8	5	10,3	
	Statü	9	11	11,5	
	Sosyal etki	8	7	10,2	
	Puan	7	6	9,0	
Duyarsızlaşma	Ücret	1	1	1,3	,74
	Yetenek	45	42	57,7	
	Atama	8	8	10,2	
	Statü	9	8	11,5	
	Sosyal etki	8	5	10,3	
	Puan	7	7	9,0	

Tablo incelendiğinde mesleği seçme sebeplerine göre; tükenmişlik düzeyleri arasında 3 alt boyutta da anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Okul Psikolojik Danışmanlarının Çalıştıkları Kurumdaki Öğrenci Sayılarına Göre Tükenmişlik Düzeyleri İle İlgili Bulgular

Tablo 8. Okul Psikolojik Danışmanlarının Çalıştıkları Kurumdaki Öğrenci Sayılarına Göre Tükenmişlik Düzeylerinin Karşılaştırılması.

	Öğrenci Sayısı	N	\bar{X}	%	p<.05
Duygusal tükenme	0-150	3	1	3,8	,58
	151-500	6	6	7,7	
	501-1000	27	23	34,6	
	1001-1500	19	18	24,4	
	1501+	23	25	29,5	
Kişisel başarısızlık	0-150	3	2	3,8	,97
	151-500	6	4	7,7	
	501-1000	27	22	34,6	
	1001-1500	19	21	24,4	
	1501+	23	27	29,5	
Duyarsızlaşma	0-150	3	3	3,8	,64
	151-500	6	7	7,7	
	501-1000	27	24	34,6	
	1001-1500	19	15	24,4	
	1501+	23	21	29,5	

Tablo incelendiğinde çalıştıkları kurumdaki öğrenci sayılarına göre tükenmişlik düzeyleri arasında 3 alt boyutta da anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Okul Psikolojik Danışmanlarının Takdir Görme Durumlarına Göre Tükenmişlik Düzeyleri İle İlgili Bulgular

Tablo 9. Okul Psikolojik Danışmanlarının Takdir Görme Durumuna Göre Tükenmişlik Düzeylerinin Karşılaştırılması.

	Takdir edilme	N	\bar{X}	S	SD	P<.05	t
Duygusal tükenme	Evet	58	18,6552	10,23162	1,34348	,041	-1,890
	Hayır	20	24,2000	14,06975	3,14609		
Kişisel başarısızlık	Evet	58	36,8448	7,26153	,95349	,766	,784
	Hayır	20	35,3500	7,61076	1,70182		
Duyarsızlaşma	Evet	58	4,0690	5,26445	,69126	,910	-,962
	Hayır	20	5,3500	4,72702	1,05699		

Tablo incelendiğinde takdir görme durumuna göre; duygusal tükenmişlik alt boyutunda anlamlı farklılık bulunurken, duyarsızlaşma ve kişisel başarı alt boyutlarında anlamlı fark bulunamamıştır. Takdir edilmeyenlerin duygusal tükenmişliklerinin takdir edilenlere göre daha az olduğu anlaşılmıştır.

Okul Psikolojik Danışmanlarının Aldıkları Ücretin Yeterlik Durumuna Göre Tükenmişlik Düzeyleri İle İlgili Bulgular

Tablo 10. Okul Psikolojik Danışmanlarının Aldıkları Ücretin Yeterlilik Durumuna Göre Tükenmişlik Düzeylerinin Karşılaştırılması.

	Ücret durumu	N	\bar{X}	S	SD	P<.05	t
Duygusal tükenme	Yeterli	38	20,7632	12,54707	2,03540	,138	,511
	Yeterli değil	40	19,4250	10,53173	1,66521		
Kişisel başarısızlık	Yeterli	38	36,0000	8,22981	1,33505	,209	-,539
	Yeterli değil	40	36,9000	6,44026	1,01829		
Duyarsızlaşma	Yeterli	38	4,6842	6,38455	1,03571	,002	,479
	Yeterli değil	40	4,1250	3,63168	,57422		

Tablo incelendiğinde aldıkları ücrete göre; duyarsızlaşma alt boyutunda anlamlı farklılık bulunmuştur, kişisel başarı ve duygusal tükenmişlik alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunamamıştır. Aldıkları ücreti uygun bulanların duyarsızlaşmaları, uygun bulmayanlara göre daha az olduğu anlaşılmıştır.

Okul Psikolojik Danışmanlarının Ek Görevlendirme Durumlarına Göre Tükenmişlik Düzeyleri İle İlgili Bulgular

Tablo 12. Okul Psikolojik Danışmanlarının Ek Görevlendirme Durumuna Göre Tükenmişlik Düzeylerinin Karşılaştırılması.

	Ek görevlendirme	N	\bar{X}	S	SD	p<.05	t
Duygusal tükenme	Var	18	22,1111	12,50830	2,94823	,440	,854
	Yok	60	19,4667	11,22115	1,44864		
Kişisel başarısızlık	Var	18	39,7778	4,79651	1,13055	,031	2,245
	Yok	60	35,4667	7,69210	,99305		
Duyarsızlaşma	Var	18	4,5000	6,86209	1,61741	,141	,096
	Yok	60	4,3667	4,56206	,58896		

Tablo incelendiğinde ek görevlendirmesi olanların kişisel başarısızlıklarının olmayanlara göre daha az olduğu anlaşılmıştır. Diğer iki alt boyutta ise anlamlı bir fark bulunamamıştır.

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırmaya katılan okul psikolojik danışmanlarının tükenmişlik düzeyleri; cinsiyetlerine, medeni durumlarına, meslekte çalıştıkları yıla, mezun oldukları lisans programına, mesleği seçme sebeplerine, mesleği isteyerek seçme durumlarına ve çalıştıkları kurumdaki öğrenci sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermezken; çalıştıkları kuruma, takdir görme durumlarına, ücreti yeterli bulma durumlarına ve ek görevlendirilme durumlarına göre anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur.

Çalıştıkları kuruma göre (ilkokul, ortaokul, lise, RAM) okul psikolojik danışmanlarının duygusal tükenmişlik ve kişisel başarı alt boyutlarında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın sebebi; Okullarda meslektaş dayanışması, her kademedeki beklenen hizmet farkı, yaş düzeylerine göre alınan geribildirimlerin farklılaşması gibi sebeplerden kaynaklanıyor olabilir. Farklı kurum ve kademelerde yeni deneyimler yaşamak, kişisel donanımı artırmak önerilmektedir.

Yapılan çalışmalardan dolayı takdir görme durumuna göre okul psikolojik danışmanlarının duygusal tükenmişlik alt boyutunda anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bunun nedeni bireylerin iç motivasyonu canlı tutabilmek için dış motivasyona da ihtiyaç duymaları olabilir. Yapılan işin sonuçlarının çoğu zaman somut ve kanıtlanabilir olmaması bireyleri 'çalışıyorum ama kimse görmüyor' şeklinde düşündürüyor olabilir. Okul psikolojik danışmanlarının duygusal tükenmişlik düzeylerinin yarattığı olumsuz etkileri ortadan kaldıracakları için öneri olarak; yöneticilerin yapılan çalışmalarını fark etmeleri ve takdir etmeleri konusunda bilgilendirme çalışmaları yapılabilir.

Alınan ücretin yeterliliği durumuna göre okul psikolojik danışmanlarının duyarsızlaşma alt boyutunda anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bunun nedeni ekonomik ihtiyaçlar günümüz koşullarında kişinin yaşam kalitesini ve yaptığı işle ilgili düşüncelerini etkilemesinden kaynaklanıyor olabilir. Öneri olarak; alınan ücretin kişilerin performanslarına göre belirlenmesi

Başka okul görevlendirmesi durumuna göre okul psikolojik danışmanlarının kişisel başarı alt boyutunda anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bunun nedeni; birden fazla okulda görevli olmak, yapılan işin verimini ve kalitesini düşürmektedir. İş yükünü artırdığı ve sorumluluklarını artırdığı için, yetersizlik, yılgınlık, çökkünlük yaşatabilmektedir. Öneri olarak; öğrenci sayısına ve norma bakılmaksızın her okula bir psikolojik danışmanın atanmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Başka okul görevlendirmesi durumuna göre okul psikolojik danışmanlarının kişisel başarı alt boyutunda anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bunun nedeni; birden fazla okulda görevli olmak, yapılan işin verimini ve kalitesini düşürmektedir. İş yükünü artırdığı ve sorumluluklarını artırdığı için, yetersizlik, yılgınlık, çökkünlük yaşatabilmektedir. Öneri olarak; öğrenci sayısına ve norma bakılmaksızın her okula bir psikolojik danışmanın atanmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Barutçu, E. ve C. Serinkan, (2008), "Günümüzün Önemli Sorunlarından Biri Olarak Tükenmişlik Sendromu ve Denizli'de Yapılan Bir Araştırma", Ege Akademik Bakış, 8 (2): 541-561
- Baysal, A. (1995). Lise ve dengi okul öğretmenlerinde meslekte tükenmişliğe etki eden faktörler (Doktora tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Creswell, Jonh. W. (2014). Educational research: planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research, enhanced pearson e-text with loose-leaf version-- access card package. Pearson Education, Inc.
- Ergin, C,, (1992). "Doktor ve Hemşirelerde Tükenmişlik ve Maslach Tükenmişlik Ölçeğinin Uyarlanması" VII. Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışmaları. Ed.R.Bayraktar ve İ. Dağ. Ankara: Türk Psikolog Derneği Yayınları.
- Freudenberger, N. J. (1974). Staff burnout. Journal of Social Issues, 159-165.
- Freudenberger, N. J. (1975). The staff burnout syndrome in alternative institutions. Psychotherapy; Theory, Research and Practice, 12 (1), 73-82.
- İnce, N. B., & Şahin, A. E. (2015). Maslach Tükenmişlik Envanteri-Eğitimci Formu'nu Türkçe'ye Uyarlama Çalışması. Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi, 6(2).
- Kaçmaz, N., (2005), "Tükenmişlik Sendromu", İstanbul Tıp Fakültesi Dergisi, 68:29-32
- Maslach, C. (1982 a). Burnout: The cost of caring. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Maslach, C. (1982 b). Burnout: A social psychological analysis. In J. Wri Jones (Ed.) The burnout syndrome: Current research, theory and intentions (pp. 30-53). Park Ridge: London House Press.
- Maslach, C., Jackson, S. E. (1985). The role of sex and family variables in burnout. Sex Roles, 12(7-8), 837-851.
- Maslach, C., Jackson, S. E. (1986). Maslach Burnout Inventory Manual ,(2nd. Ed.) Palo Alto,CA: Consulting Psychologist Press.
- Maslach, C. & Jackson, S. E. (1981). The measurement of experienced burnout. Job of Occupational Behavior, 11, A, 73-81.
- Maslach, C. (1986). Burnout: The cost of caring. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Sucuoğlu, B., Kuloğlu-Aksaz, N. (1996). Özürlü Çocuklarla Çalışan Öğretmenlerde Tükenmişliğin Değerlendirilmesi, Türk Psikoloji Dergisi, 10(36), 44-60.
- Kurçer, M.A. (2005) "Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Hekimlerinin İş Doyumu ve Tükenmişlik Düzeyleri" Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, 2(3):10-15.
- Özipek, A. (2006) "Ortaöğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerde Mesleki Tükenmişlik Düzeyi ve Nedenleri" Yüksek Lisans Tezi, Edirne, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Güncelleştirilmiş Geliştirilmiş 5. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.